

רווח להתבונן

עלון מס' 14
משפטים

מאמרי התבוננות והתחברות בעבודת הנפש והנשמה

עצמי אמיתי - ועצמי כוזב

השבוע אני רוצה ברשותכם לדבר על סיפור הכי הזוי לדעתי:

"פרשת העבדים".

**

יהודי, בעל משפחה, נשוי לאשה ולהם בן ובת, הבן בן חמש והבת בת שנתיים וחצי. ביום אחד, אומר לאשתו: די נמאס לי, אני חייב לעמוד בשילומים הגבוהים של המשכנתא מידי חודש, אני נשחק כבר, אין לי יותר כח.

אשתו, אשת חיל, מאזינה בדומיה, היטב אכפת לה המצב הכלכלי המסחרר שאליו נכנסו, אבל בכל אופן, שיחות מעין אלו שנערכות בינו לבינה בשעת לילה מאוחרת אחרי שהיא השכיבה את הילדים, והוא חוזר סוף סוף ממקום עבודתו - נוסכים בה כח. הן זהו בעלה, ואליז היא נושאת את עיניה. אז היא מסכימה שחלק מהשיחות ביניהם יהיו על כך שקשה לו כל כך המצב העכשווי.

היא רק מהנהנת בראש, ולוחשת לו: 'כן אישי עטרת ראשי, כמה קשה לנו שאתה לא נמצא בבית בשום שעה משעות היום. כמה קשה לי לקבל את הילדים, להאכיל אותם ארוחת צהרים, לשחק איתם, לספר להם סיפורים, לפתח אותם, לרחוץ אותם להאכיל אותם ארוחת ערב, להשכיב אותם לישון, לבד לבד.

אבל מה, הנה יש לנו את השעות המאוחרות הליליות האלה. יש לנו גם שבתות נחמדות יחד, שבהם הילדים רואים אותך, ואני מתמוגגת לראות כמה הם אוהבים אותך וכמה אתה אוהב אותם, ויש לנו בית חם. פשוט וחם.

ומשום מה, העיניים שלו, כך היא מבחינה, לא איתה.

'לא! הבעל הפעם נחרץ והחלטי. 'כשאני אומר שנמאס לי, אני מתכוון לכך, שבאמת נמאס לי והחלטתי לעשות מעשה'.

הרעייה נדרכת, 'מממה, מה אתה מתכנן?'

שמעתי שבמרכז הארץ, מחפשים עבדים... החלטתי להימכר לעבד!'

היא בהלם. היא אשה פשוטה, ולא יודעת איך להביע את עמדתה בפני בעלה הזן ומפרנס אותה, אבל בכל אופן, היא נדהמת. 'עד כדי כך?'

'כן. כבר דיברתי עם המתווך, והוא הציע אותי'.

'למה?' היא שואלת מנסה לראות אולי היא מתעתעת.

'מה למה, להיות עבד, עבד אמיתי, אני אעבור דירה מכאן, אבלה את השנים הבאות באחוזה של משפחה עשירה

במרכז הארץ, ואל תדאגי, הם הבטיחו לי שישלחו לך מזונות'.

היא מסתכלת עליו שוב, ואז מליטה פניה בידיה ופורצת בבכי נסער.

מה 'מזונות' מי 'מזונות'. השתגעת. מה, אתה משאיר אותי לבד. מה מהיום גם לדבר עם בן גילי בלילה לא אוכל? מה, מהיום אלך לישון יחד עם הילדים ואקום איתם ואגדל איתם? ומה עם השבתות, קצת חום בבית, קצת נורמאליות? על כל זה אתה מוותר?

--- אתה מוותר עלי? והיא מיבבת שוב.

הוא מסתכל עליה ולא מאמין למה שהוא שומע.

לא. הוא מעולם לא חלם שאשתו ממתינה ומצפה לו בלילה. הוא אף פעם לא שיער שהוא תורם משהו לילדים בכך שהוא משחק איתם בשבת אחר הצהרים במכוניות שלהם. הוא לא דמיין שכשהוא עושה קידוש בליל שבת ובוצע את החלה ושותק כי אין לו מה להגיד על הפרשה כי הוא עבד עד רגע לפני שבת - גם זה שהוא יושב כך סתם תורם כל כך הרבה לאשתו.

הוא לא דמיין את כל זה, ולכן הוא גם לגמרי לא מאמין למה שאשתו אומרת לו. הוא מניו וגמור.

בכל אופן בגלל קצת חוסר נעימות, הוא מפטיר לעברה: בכל זאת, יהיה לך הרבה "מזונות", הבנתי מהרב, שבעלי העבדים מוכרחים לתת למשפחותיהם מזון משובח, לא סתם כמו שאת אוכלת היום מרק ירקות עם לחם חי. אני מבטיח לך שתהני.

אין לה מה לומר, היא רק מאנפפת, ושותקת. דממה מעיקה וכבדה שוררת במטבח הקטן.

הוא ניגש בצעדים כבדים לפינת החדר, שולף משם שקית גדולה ומרשרשת, שם בתוכה קצת בגדים, טלית ותפילין, וגם את הכובע של שבת, על זה הוא לא מוותר.

מחר, מיד אחר העבודה הוא ייסע לעיר המרכז, שם הוא יפגוש את המתווך שיראה לו היכן יהיה ביתו לשנים הקרובות. אין לו יכולת לראות את אשתו עוד פעם עם הפרצופים האלו. כפויית טובה, הוא חושב איך לתת לה מזונות, והיא בוכה כמו תינוקת, מגמגמת לו סיפורים על קידוש ועל לשבת בראש השולחן. שתתבייש לה.

שנים חולפות. ה"מזונות" אף פעם לא מאחרות, בדיוק בראש חודש מחכה לה צ'ק על דלת הבית, והיא מפקידה אותו בחשבונה. יש לה באמת את כל מה שהיא רוצה, היא אפילו נסעה עם הילדים לנופש בקרעסטיר. היא התפללה בקברים, ואכלה ב"גאסט הויז" סעודה שבעלה לא היה נותן לה בחירותו בחיים. וכל הזמן היא זכרה, שהיא האישה של העבד. ובסיום שש שנים הוא יחזור הביתה. ויעשה קידוש. ושוב יהיה להם בית חם ופשוט.

ואז, כרעם ביום בהיר היא שמעה את בשורת האיוב, שבעלה נישא לשפחה כנענית שאף היא מסתובבת שם בבית, במרכז הארץ.

בשיחה הראשונה שהיתה לה עם בעלה, העבד, היא שאלה אותו לאמיתות השמועה. והוא הכחיש כמובן.

אבל עברו שבועיים ושלוש, והיא שמעה על כך מכיוונים נוספים, ושוב לא היה טעם להסתיר זאת. בעלה מהיום גם בעלה של סרלינקית ממוצא אפריקני.

כשהודה באוזניה שאכן הוא נישא לשפחה, הוא סיפר לה שהוא חשב להתחמק, אבל אדונו החליט עבורו, והוא לא יכול לבחור אחרת. אבל שלא תדאג כי כבר עוד שלש שנים הוא גומר את העבדות כאן, והוא יחזור הביתה. הוא

**אם הוא לא יעשה
עבודה אמיתית עם
עצמו, לפקוח עיניים,
להתבונן פנימה ולראות
מי הוא ה"עצמי
האמיתי", הוא לעולם
יחזר אחרי אדון!**

וכמו בכל עניין בחיים, מדובר באיזון דק ונדרש בין הרצון האישי לצורכי הכלל ובעיקר, צורכי האנשים היקרים לאדם. רבים מוותרים לפעמים עבור ילדיהם, בני זוגם, חברים קרובים ואפילו עבור אנשים זרים שרוצים לעקוף בתור. זה לא אומר שהם לא נאמנים לעצמם ולבחירותיהם, הם פשוט מפעילים שיקול דעת ומעדיפים, ברוב המקרים, לספק את רצון האחר.

המרצה אבל, מאבד את האיזון הדק הזה. הוא שוכח לגמרי מהו "עצמי האמיתי", כל כך שוכח עד שהוא נמחק לגמרי.

אתם מבינים איפוא, שהעבד שסיפרנו עליו לעיל, באמת לא מאמין לאשתו שהוא משמח אותה בפטוטיו בלילה, כי זה לא יכול להיות. אין כאן "אני" בכלל. ה"אני" שלי הוא מוצר פגום בלתי פתיר. יש עצה אחת: אני אתחבר למישהו שיש בו "אני" ואז ממילא גם אני אהיה איזשהו "אני".

ולכן, אם הוא לא יעשה עבודה אמיתית עם עצמו, לפקוח עיניים, להתבונן פנימה ולראות מי הוא ה"עצמי האמיתי", הוא לעולם יחזור אחרי אדון כזה.

והתורה מנציחה מראש וְעַבְדוֹ לְעֵלָם, כי אם הוא ייצא ביובל, הוא יימכר שוב לעבד. כי זוהי השפיות היחידה שנפשו הרעועה יכולה להכיל. רק כך הוא מרגיש חיים אמיתיים.

כמה כואב.

כמה כואב, וכמה מחייב, להיות ערניים לעצמנו, שנבדוק מסביבנו באלף עיניים, איפה אני עבד? היכן נמחק אצלי ה"עצמי האמיתי"?

נהלך ברגש

מילון רגשות, ניתוח, והגדרה

אומץ

אומץ, הוא שם נרדף לכלל אוצר המילים המבטאים חוזק:

כת, גבורה, עוז, תוקף, עצמה, אונים, אָל, בצר, איתן, אומץ, חוזק, אדיר, אביר, כביר, עתק, חיל.

הנחת כולם מורה על ההכנה והיכולת לפעול ולסבול.

אבל ההגדה הנכונה לאומץ, היא ההיפך מכפיפה התרופפת ומורך. כעין שתמצא מין ברזל רך שיכולין לכופפו, ומין ברזל קשה שאין יכולין לכופפו, כן במיני הדעות והמדות יש רפוי ודחוי בדעתו, ויש קשה ועומד על דעתו. ועל זה הענין מן הקשוי והעדר רפיון-ובטול מפני מתנגד, הונח שם "אומץ" ו"אמיץ".

אומץ הוא משהו טוב או לא טוב?

תלוי כמובן:

יש בו לפעמים תועלת ולפעמים הפסד. כשיתדבק בדבר שצריך קשוי הוא לתועלת. וכשיתדבק בדבר שצריך התרפות וכפיפה, הוא להפסד.

הדוגמא לזה היא עור התוף שבתוך האוזן. אם הוא יהיה קשה, הוא לא יוכל לשמוע, הוא חייב להתנדנד בדיוק לפי עוצמת הקול המתנגשת בו.

מאידך, אם יהיה רפוי מידי, לא יוכל הקול להקיש עליו, וממילא אף בצורה כזו השמיעה תהיה לקויה.

ואולי, זה באמת המבחן של האומץ אם הוא ממקום טוב, ומביא לבריאות:

תלוי אם בעל האומץ יכול לשמוע... אם אתה שומע, אתה במקום טוב! ואם הוא לא יכול לשמוע את השני, אז כנראה שלא כל כך...

כבר קלט שהיא אוהבת לשמוע שהוא מתגעגע הביתה. אפילו שהוא באמת באמת לא מאמין בזה בכלל.

כעבור שנה בדיוק, נולדו למזלו הטוב של האדון זוג תאומים, האחד שחום עור, והאחד לבן. מזל טוב! מהיום הוא משתעשע עם ילדים מהון החדש שניתנו לו בעל כרחו. והאשה, רחוק רחוק, שומעת, ועיניה כבויים.

כמצופה, בתום שש שנות עבדות, מלווה בסרילנקית שלו, ובשלשת הילדים המקורזלים שלה ושל, לא היה בכוחו עוז לחזור לחייו הקודמים.

הוא ניגש לבית הדין בצעדים נמרצים, ומכריז את המשפט האווילי הבא:

'אֶהְבֶּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֶצֵּא חֶפְשִׁי.'

טמבל!!!

ואתם כבר יודעים מה צריכים לעשות איתו במצב כזה, לוקחים אותו ומעמידים אותו כשפניו אל המזוזה, ואזנו דבוקה לדלת, וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמְרִצָּע וְעָבְדוֹ לְעֵלָם.

רגע, לעולם, עבד לעולם - לא ממש, רק עד יובל. לעולמו של יובל, שנת החמישים, אז חוזרים כל העבדים לבתיהם, אם יש להם עדיין כזה דבר.

אבל בכל אופן התורה מתבטאת כך 'ועבדו לעולם', והתורה לא אומרת 'ועבדו עד היובל'. אתם יודעים למה?

**

קודם כל זה ברור שהעבד הנ"ל הוא מקרה קיצוני, מקרה שבו אדם, שנראה שפוי ונורמטיבי - מואס בחיי חירות, ובוחר בחיים של עבדות, בחיי משפחה לא תקינים, עם בת עם זר, אב לילדים אוכלי שקצים, רחמנא לישזבן מהגועל.

אבל התופעה העבדותית הזו, מתרחשת הרבה, אמנם בזעיר אנפין, אבל בהחלט קיימת בתוכנו.

ואני מתכוון ל"תכונת הריצוי". מְרָצָה.

כמה אנשים ונשים לא יודעים לשים "סטופ" לקרובים אליהם, המנצלים את תכונת הריצוי שלהם, ומשתמשים בהם לרעתם, עד כדי עבדות ממש.

וכמה אנשים מתוכנו צועדים מרחקי הליכה גדולים, בשביל להתפלל בבית כנסת בשכונה מרוחקת, וזאת רק בגלל שהם פוחדים מהתגובה של ראש בית הכנסת או הגבאי באם יחסרו.

וכמה אנשים מתוכנו נשארים תקועים במקומות עבודה עם משכורת נמוכה ותנאי העסקה גרועים, רק בגלל שהתרגלו לסביבה, והם מפחדים לעמוד נוכח בעל הבית ולהגיש "מכתב פיטורין מנומק".

ולא, בדרך כלל לא מדובר בשכירים שמקבלים את "משכורת חייהם" במקום שאליו הם צועדים כבר עשרים שנה בוקר בוקר. מדובר באנשים שה"משכורת" כלל אינה ראויה לשמה זה...

**

אתם יודעים? כל אחד מבני האדם, מפתח שני מסלולים מנוגדים בהתפתחות ה"אני":

1) תהליך המוליך להיכרות עמוקה של הילד עם עצמו ולגיבוש עצמי אמיתי ייחודי.

2) כישלון בתהליך מציאת המשמעות האישית ויצירת עצמי מרצה וכנוע - עצמי כוזב. ילד לא מצליח להכיר את עצמו בגלל שיש הפרעות בדרך, וכך הוא מכיר יותר טוב את הסביבה מאשר את עצמו. בראש ובראשונה המבט הוא החוצה כלפי הסביבה - ניחוש של מה האחרים רוצים ממני והתכחשות קטנה או גדולה למה אני רוצה וצריך.